

Десятов Т. М., завідувач кафедри загальної педагогіки і психології Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, доктор педагогічних наук, професор

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ АДАПТИВНІ НАВЧАЛЬНІ СИСТЕМИ ДОРΟΣЛИХ

Автором висвітлено адаптивні системи освіти дорослих. Зазначено, що метою адаптивної освіти є створення адаптивного середовища навчання дорослої людини, яке здатне надати можливості для випереджальної освіти дорослих, розвитку мобільної компетентної, творчої людини, яка здатна адекватно реагувати на динамічні життєві ситуації, ефективно розв'язувати проблеми і досягати певного результату. Зміст освіти визначено як педагогічно адаптований соціальний досвід. Наголошено, що саме освіта допомагає «входженню в життя», адаптації в ньому, але, щоб стати певним адаптером, освіта повинна бути адаптованою до реалій життя людини, до її потреб, що є особливо важливим в освіті дорослих. Теоретично обґрунтовано, що при включенні в освітні процеси для багатьох категорій дорослих виникає необхідність адаптації: психологічної (мотиваційної), організаційно-цільової, змістової, технологічної, контрольної-оціночної. Досліджено, що необхідність багатосторонньої адаптації викликала до життя поняття «адаптивна школа» і «адаптивна освіта». Визначено основні функції, принципи, технології та чинники активізації навчально-суб'єктної діяльності дорослого. Підкреслено, що адаптивне навчання дозволяє не тільки пристосувати процес навчання до того, хто навчається, а й забезпечити активне включення суб'єкта навчальної діяльності до проектування адаптивного навчального середовища, розроблення індивідуального освітнього маршруту.

Ключові слова: освіта дорослих, адаптація, адаптивна освіта, адаптивна школа, мобільна компетентність, адаптивне навчання, адаптер, самонавчання, самонавченість, адаптивна технологія.

Постановка проблеми. В умовах зростання ролі освіти в житті суспільства, а також інтенсифікації процесів економічної та культурної глобалізації, перехід до інформаційного суспільства, модернізація освіти дорослих виявилися закономірними, оскільки географічні й суспільно-економічні трансформації привели до підвищення мобільності громадян.

Одночасно масштабні суспільні зміни та модернізація освіти зумовлюють нові вимоги до якості підготовки і професіоналізму фахівців. Функціональною основою такої відкритої освітньої системи є інтелектуальні адаптивні навчальні системи, метою яких є створення адаптивного середовища навчання дорослої людини, яке здатне надати можливості для випереджальної освіти дорослих. У цьому контексті особлива увага науковців України приділяється адаптації вітчизняної професійної освіти до потреб європейського ринку праці, що є проявом глобалізаційних процесів у сфері освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (із виокремленням раніше нерозв'язаної частини проблеми). Проблеми розвитку адаптивної системи освіти дорослих перебували в полі зору вітчизняних та зарубіжних науковців (Н. Авшенюк, В. Кремень, В. Луговий, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, Л. Пуховська, Ф. Альтбах, К. Андерк, Е. Власова, І. Зимня, В. Красівський, А. Марон, Дж. Равен, А. Хуторський).

Ці питання є ключовими в нормативних документах у галузі розвитку Національної освіти, зокрема: Національній доктрині розвитку освіти України, Указу Президента України від 4 липня 2005 року за № 1013 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування освіти в Україні».

Мета статті – проаналізувати основні ідеї розвитку адаптивної системи освіти дорослих як сучасної глобальної тенденції в зарубіжних країнах для прогнозування можливості використання такого досвіду у вітчизняній системі освіти дорослих.

Виклад основного матеріалу. Готовність суспільства до глобальних перетворень значною мірою визначається ступенем розробленості системи освіти дорослих, її орієнтацією на розвиток особистості, творчих здібностей, професійної та соціальної компетентності. Водночас перехід до інформаційного суспільства, розширення видів діяльності людини, «криза компетентності» зумовили якісні зміни в системі освіти дорослих: перехід від концепції освіти на все життя до концепції освіти впродовж життя, пошук нових підходів, нових технологій, нових освітніх систем. На пріоритетності принципу «навчання впродовж життя» наголошується у програмному документі ЮНЕСКО. У ньому акцентується увага на актуальності розв'язання проблем відповідності між освітою та життям інноваційного, освіченого суспільства, що побудоване на основі «знанневої економіки». Окреслена проблема набула нових вимірів і надзвичайної актуальності, мірою того, як сучасні економічні системи потребують від фахівців здатності постійно оновлювати свої знання, вивчати нові навички і набувати таких якостей, що дозволятимуть їм бути не лише вдалими шукачами робочих місць, але творцями робочих місць на постійно мінливих ринках праці. Освіта дорослих має переосмислити свою місію та перевизначити багато своїх функцій, зокрема в поглядах на суспільні потреби в навчанні та тренуванні впродовж усього життя [1]. Водночас у документі висловлюється думка, що ідея безперервної освіти не може бути нав'язаною суспільству ззовні з метою його перетворення, оскільки власне суспільний розвиток забезпечує іманентні умови для реалізації концепції безперервної освіти на основі збільшення різноманітності освітніх форм. Створення системи адаптивної освіти дорослих може слугувати відповіддю на такі виклики сьогодення, оскільки її метою є створення адаптивного середовища навчання дорослої людини, яке здатне надати можливості для випереджальної освіти дорослих, розвитку мобільної, компетентної, творчої людини, яка здатна адекватно реагувати на динамічні життєві ситуації, ефективно розв'язувати проблеми і досягати певного результату. Адаптація – важливий напрям у системі інформаційної підтримки навчання. Саме освіта дорослих сприяє адаптації особистості в сучасному інформаційному суспільстві, відіграє провідну роль у підвищенні конкурентоспроможності країни.

Уперше термін «адаптація» (від лат. *adaptation*, що означає – прилаштування, пристосування) став використовуватися Х. Аубертом у XVIII столітті для опису здатності живого організму пристосовуватися до зовнішніх умов, що змінюються, а в узькому значенні – для позначення змін чуттєвості органів почуття під впливом подразників. Нині дане поняття використовується в багатьох галузях знань: кібернетиці, менеджменті, педагогіці, психології, соціології, фізіології, економіці, андрагогіці тощо.

Поняття адаптивності, у певному сенсі, можна вважати найбільш загальним поняттям педагогіки. Наприклад, В. Краєвський та А. Хуторський визначають зміст освіти як «педагогічно адаптований соціальний досвід» [2]. Саме освіта допомагає «входженню в життя», адаптації в ньому, але, щоб стати певним адаптером, освіта повинна бути адаптованою до реалій життя людини, до її потреб, що особливо важливим є в освіті дорослих. Тому, з одного боку, через освіту здійснюється адаптація дорослої людини до нових умов її життя та роботи, а з іншого боку – відбувається адаптація самої освіти до життя конкретних людей.

Важливо зрозуміти, як забезпечується у процесі навчання різних груп дорослого населення реалізація адаптаційної функції освіти. Відомо, що в освіті адаптація розглядається як двосторонній узаємообумовлений процес пристосування соціально-освітнього середовища (інституції навчання) до особистості дорослого учня, а також активного включення дорослого суб'єкта навчальної діяльності у проектування адаптивного інформаційно-освітнього середовища та розроблення індивідуальних освітніх маршрутів.

Як бачимо, адаптивне навчання можна розглядати як соціально орієнтовану, навчальну і розвивальну модель цілеспрямованого процесу взаємодії педагога, тих, хто навчається і джерела інформації, а основною її характеристикою є поєднання адаптивної та адаптуючої діяльності. Звідси, застосування адаптивного навчання в освіті дорослих є умовою її ефективності.

Політика Європейського Союзу пропонує глибокі перетворення та оновлення сектору освіти дорослих, намагається посилити його та пристосувати до нових потреб в освіті, котрі виникають у громадян будь-якого віку, усе більше підкреслюючи цінність людини як «головного європейського надбання і стрижневого елемента будь-якої політичної діяльності європейського товариства».

Документи європейських самітів підсумовують, що освітні системи повинні адаптуватися до нових реалій XXI століття; освіта дорослих і безперервна освіта мають стати «головною політичною програмою громадянського товариства, соціальної єдності та зайнятості» [3].

В умовах активного використання інформаційних технологій у процесі навчання основними функціями адаптивного навчання дорослих є забезпечення:

- психологічної мотивації адаптації, що базується на перебудові стереотипу дій особистості, її мислення, розуміння активної ролі у виборі стратегій і методів роботи щодо досягнення прогнозованого результату навчальної діяльності;

- організаційно-цільової адаптації, що виражається у зближенні цілей учасників і системи організації освітнього процесу на основі врахування їх індивідуальних особливостей;

- змістової адаптації, що передбачає відбір функціонально орієнтованого матеріалу, варіативність навчальних планів і програм, розвиток нових моделей інтегративного навчання;

- технологічної адаптації, що включає проектування технологій, прийомів і методів різнорівневого і диференційованого навчання з альтернативним вибором форм проведення занять, засобів особистісно орієнтованого управління навчально-пізнавальною діяльністю (система самодіагностики, самоконтролю, самокорекції). Технологічна адаптація розуміється як можливість пристосування навчальної програми до особливостей конкретного процесу навчання з метою його оптимізації;

- управлінської адаптації, що характеризує зміни соціально-освітніх орієнтацій функціонування і розвитку адаптивної системи. Остання прагне не тільки пристосуватися до індивідуальних особливостей тих, хто навчається, а й гнучко реагувати на соціокультурні зміни. Це дає можливість здійснити адаптацію дорослої людини до життя в суспільстві, створює умови для свідомого вибору і засвоєння навчальних програм;

- контрольної-оціночної адаптації, яка пов'язана з тим, що дорослі учні, які належать до однієї соціальної групи, по-різному сприймають і засвоюють однаковий за змістом навчальний матеріал. Це потребує різних форм контролю [4; 5].

Необхідність багатосторонньої адаптації викликала до життя поняття «адаптивна школа» і «адаптивна освіта». Стратегія функціонування адаптивної школи дорослих визначається з двох складових. По-перше, вона намагається пристосуватися до індивідуальних особливостей учнів, по-друге – по можливості гнучко реагувати на соціокультурні зміни та виклики навколишнього середовища.

Адаптивна освіта спрямована на вирішення завдань формування професійно-особистісної культури людини, що відповідає рівню і вимогам життя суспільства, а також створення умов для продуктивного вибору та засвоєння програм.

Важливими чинниками активізації навчально-суб'єктної діяльності дорослого, що значною мірою впливають на реалізацію ідей адаптивного навчання, є такі:

– самореалізація дорослого як особистості, суб'єкта діяльності, індивідуальності. Освіта завжди була сферою самореалізації людини, психологічним механізмом прояву себе в житті та діяльності;

– співпричетність дорослої людини до навколишньої дійсності як уявне прийняття на себе певної позиції та ролі, утілення себе в реальність, емоційний «відгук» свого глибинного «Я» соціальним викликом. Діяльність андрагога може створити проблемне поле в умовах адаптивного навчання дорослої людини для її власних пошуків і роздумів;

– еволюція запитів і потреб дорослої людини в самопізнанні, що зумовлені віковими етапами життя людини;

– розвиток рефлексивних здібностей, що дозволяють здійснити вихід людини в мегапозицію відносно особистого досвіду, розуміння й усвідомлення реального смислу навчальних і професійних змін;

– самонавчання і самонавченість як здатність особистості регулювати свої відношення з зовнішнім світом у процесі самостійного засвоєння нових знань [6].

Створення адаптивного навчання дорослих актуалізує проблему розроблення і впровадження адаптивних технологій навчання. Їх суттєвими характеристиками є те, що:

– технологія розробляється під конкретний педагогічний задум, що базується на певній методологічній, дидактичній, психологічній, філософській позиції її авторів;

– адаптивний ланцюжок дій, операцій та зв'язків реалізується відповідно до прийнятих цільових установок і конкретних прогнозованих результатів;

– адаптивна технологія передбачає адаптивну діяльність педагога і того, хто навчається, з урахуванням можливостей індивідуалізації учіння, використання способів їх спілкування і діалогу, у тому числі комп'ютерних засобів навчання;

– адаптивна технологія навчання дорослих розробляється і реалізується як рішення багатокритеріального завдання з отримання максимально запланованих результатів за мінімумом зусиль;

– обов'язковими атрибутами адаптивної технології навчання дорослих є процедури самодіагностики (дидактичні, психологічні, соціометричні та ін.), що містять критерії, показники й інструментарій для оцінювання результатів діяльності суб'єктів андрагогічного процесу.

Важливою особливістю адаптивного навчання дорослих є орієнтація на специфіку сучасного інформаційного суспільства, у якому провідну роль відіграють процеси глобалізації та глобальні комунікації. Інформаційні технології є засобом їх забезпечення і реалізації.

Дослідники вважають найбільш перспективним для освіти дорослої людини шлях модульної інтеграції як по вертикалі, так й по горизонталі, який здатен привести до створення інтегрованого адаптивного середовища на базі інформаційних технологій. Проте зазначимо, що практична реалізація цього шляху можлива лише за умови втілення концепції неперервної освіти дорослих. Проте, саме інформаційні технології повинні стати технологічною базою цієї концепції.

Адаптивна система навчання розроблена і впроваджена в навчальний процес А. Границькою. У цієї педагогічної технології головне місце займає учень, його характер, його здатності до засвоєння і розуміння матеріалу. Власне технологія надає навчальному процесу адаптивності – здатності пристосовуватися до особливостей кожного, хто навчається.

Адаптивна освіта – це освіта, яка зорієнтована на того, хто навчається, на їхні потреби і можливості.

Ідея адаптивного навчання, що базується на кібернетичному підході, уперше отримала найбільш повне обґрунтування в роботах Г. Паска та О. Берга, які адаптивне

навчання розуміли як створення адаптивного механізму управління діяльністю суб'єкта учіння, який підтримує інтерес, увагу, мотивацію та забезпечує організацію зворотного зв'язку в умовах програмованого навчання [7]. Завдяки дослідженням В. Богорева, О. Власової, Т. Шамової та інших теорія адаптивного навчання збагатилася ідеями і принципами синергетики (самоорганізація, відкритість, нелінійність) [8].

Основними принципами адаптивного навчання дорослих можна вважати:

- гнучкість, відкритість, орієнтацію на реальні потреби суб'єкта, що навчається, варіативність;
- нове розуміння загальної культури дорослого в інформаційному суспільстві як поєднання гуманістичної, наукової та технологічної складових, як основи для організації особистого, соціального і професійного життя (принцип соціального та особистісного розвитку);
- інтеграцію культурно-історичного та ціннісно-аксиологічного феноменів, засвоєння яких дозволяє переосмислити такі істини та цінності, як пізнання природи, суспільства, людини і культури (принцип культурно-історичного та ціннісного розвитку);
- реалізацію інтегративно-модульних технологій навчання, які базуються на єдності нормативного (соціального) та індивідуального, що дозволяє особистості конструювати індивідуальні освітні маршрути принцип індивідуального просування);
- забезпечення грамотності та компетентності, розвитку загальної інтелектуальної культури, створення наукової бази у професійній сфері (принцип компетентнісного підходу) [9].

У процесі адаптивного навчання відбувається зміна параметрів у структурі системи на основі поточної інформації з метою досягнення чітко визначеного, найбільш оптимального результату та з'являється можливість враховувати індивідуальні відмінності тих, хто навчається.

На думку науковців, які займаються проблемою адаптивного навчання дорослих, необхідно зрозуміти, як забезпечується у процесі навчання різних груп дорослого населення реалізація адаптаційної функції освіти. Учені стверджують, що в освіті адаптація повинна розглядатися як двосторонній взаємообумовлений процес пристосування соціально-освітнього середовища (інституції навчання) до особистості дорослого учня, а також активного включення дорослого суб'єкта навчальної діяльності у проектування в адаптивне інформаційно-освітнє середовище і розроблення індивідуальних освітніх маршрутів. Доведено, що специфічними особливостями адаптивного навчання дорослої людини як суб'єкта навчального процесу є усвідомлення себе як самостійної, самокерованої особистості. За допомогою навчання доросла людина повинна навчитися розв'язувати свої життєво важливі проблеми і досягати конкретних цілей; прагнення до самоосвіти, саморозвитку, самоуправління самоспрямоване навчання – це стиль сучасного життя. Підкреслюється, що саме освіта допомагає «входженню в життя», адаптації в ньому. Проте, щоб стати певним адаптером, освіта повинна бути адаптованою до реалій життя людини, до її потреб, що особливо важливо в освіті дорослих.

Висновки і перспективи подальших досліджень. На підставі здійсненого аналізу можемо стверджувати, що системи, в основі яких лежить принцип адаптивного навчання, спрямовані на побудову індивідуальних освітніх стратегій, забезпечують психологічне коригування стереотипу дії особистості, її мислення і механізм самореалізації.

Функціонування адаптивних систем освіти дорослих передбачає використання агентного онтологічного підходу, що вимагає представлення інформації у придатній для автоматичного опрацювання формі. В основі інтелектуальних адаптивних навчальних систем лежить рекомендаційний підхід, що передбачає успішний вибір освітньої стратегії на основі фази моделювання і фази рекомендацій.

Список використаної літератури

1. Гофрон А. Філософські засади сучасних європейських освітніх концепцій : автореф. дис... д-ра філософ. наук : 0900.10 / Анджей Гофрон; Ін-т вищої освіти НАПН України. – К., 2005. – 32 с.
2. European Council Presidency conclusions, Санта-Марія да Фейра, 19-20 июня 2000, параграф 33 ст.6.
3. Краевский В. В. Предметное и общепредметное в образовательных стандартах / В. В. Краевский, А. В. Хуторской // Педагогика. – 2003. – № 2. – С. 3–10.
4. Адаптивное обучение взрослых : дидактический и методический аспекты / под ред. Т. В. Корнер. – СПб. : ИОВ РАО, 2003. – 120 с.
5. Практическая андрагогика. – Книга 1 : Современные адаптивные системы и технологии образования взрослых / под ред. В. И. Подобеда, А. Е. Марона. – СПб. : ГНУ ИОВ РАО, 2003. – 406 с.
6. Образование взрослых на рубеже веков : вопросы методологии, теории и практики : в 4 т. – СПб. : ИОВ РАО, 2000. – Т. 3 : Психологические основы образования взрослых, кн. 1 : Образование взрослых : социально-психологические проблемы, поиски, решения / Ю. Н. Кулюткин, Г. С. Сухобская, Н. М. Божко, Л. Н. Бегали. – СПб. : Ин-т образования взрослых Рос. акад. образования, 2000. – 183 с.
7. Кибернетика и проблемы обучения / под ред. А. И. Берга. – М. : Прогресс, 1970. – 390 с.
8. Власова Е. 3. Адаптивные технологии обучения : монография / Е. 3. Власова. – СПб. : ЛГОУ, 1999. – 126 с.
9. Образование взрослых на рубеже веков : вопросы методологии, теории и практик : в 4 т. – СПб. : ИОВ РАО, 2000. – Т. 4 : Технологии обучения взрослых в различных образовательных системах, кн. 1 : Теоретико-методологические основы проектирования технологии обучения взрослых / А. Е. Марон [и др.]. – СПб. : Ин-т образования взрослых Рос. акад. образования, 2000. – 216 с.
10. Десятов Т. М. Національні рамки кваліфікацій у країнах ЄС : порівняльний аналіз : [наук. метод. посібник] / Т. М. Десятов. – К. : Артєк, 2008. – 203 с.

References

1. Gofron, A. (2005). Philosophical bases modern European educational concept : avtoref. ... дис d-га philosopher. the sciences : 09.00.10 / Andzhey Gofron; Institute of the higher education NAPN Ukraine. Kyiv, 32 (in Ukr.)
2. European Council Presidency conclusions, Santa-Mariya da Feyra. (2000). 19-20 June, 33, 6.
3. Kraevskiy, V. V. & Hutorskoy, A. V. (2003). Farm Subject and general subjects in educational standard. Pedagogic (Pedagogika), 2, 3-10 (in Russ.)
4. Adaptive education adult : didactic and methodical aspects. 2003. Under ред. Т. V. Korner. Sanktpeterburg : IOV PARADISE, 120 (in Russ.)
5. Practical andragogika. (2003). Book 1 : Modern adaptive systems and technologies of the formation adult / under ред. V. I. Podobeda, A. E. Marona. Sanktpeterburg : GNU IOV PARADISE, 406 (in Russ.)
6. Forming the adult ages on border : questions to methodologies, theories and practical persons : in 4 t. (2000). Sanktpeterburg: IOV PARADISE, T. 3 : Psychological bases of the formation adult, kn. 1 : Adult Formation : social-psychological problems, quest, decisions / YU. N. Kulyutkin, S. Suhobskaya, N. M. Bozhko, L. N. Begali. Sanktpeterburg : In-t formation adult Ros. akad. formation, 183 (in Russ.)
7. The cybernetics and problems of the education / under ред. А. I. Berga. (1970). Moscow : Progress, 390 (in Russ.)
8. Vlasova, E. 3. (1999). Adaptive technologies of the education : monograph. Sanktpeterburg: LGOU, 126 (in Russ.)
9. Forming the adult ages on border : questions to methodologies, theories and practical person : in 4 t. (2000). Sanktpeterburg: IOV PARADISE, T. 4 : Technologies of the education adult in different educational system, kn. 1 : Theorist-methdological bases of the designing to technologies of the education adult / A. E. Maron [and others.]. Sanktpeterburg: In-t formation adult Ros. akad. formation, 216 (in Russ.)
10. Desyatov, T. M. (2008). National frames qualification in country ES : benchmark analysis : [nauk. metod. Allowance. Kyiv : Artek, 203 (in Ukr.)

*Одержано редакцією 29.05.2015
Прийнято до публікації 05.06.2015*

Abstract. Desyatov T. M. Intellectual and adaptive educational systems of adults.

Introduction. In the conditions of growth of role of education in life of the society, and also intensification of processes of economic and cultural globalization, transition to informative society, modernization of adult education appeared appropriate, as geographical and social-economic transformations brought citizens over to the increase of mobility.

At the same time scale public changes and modernization of education predetermine new requirements to the quality of training and professionalism of specialists. Functional basis of such

open educational system are the intellectual adaptive educational systems, the purpose of which is to create an adaptive educational environment of grown man, which is able to enable adult education.

Purpose. To analyze the main ideas of the development of the adaptive system of adult education as a modern global trend in foreign country for forecasting the possibility to use such experience in domestic systems of adult education.

Methods. Comparative method is used.

Results. Adaptive systems of adult education are highlighted in the paper. It is noted that the purpose of adaptive education is to create adaptive environment of teaching an adult which can provide opportunities for anticipatory adult education, development of mobile competent, creative person, who is able to adequately respond to dynamic life situations, to effectively solve problems and achieve a certain result. The content of education is defined as pedagogically adapted social experience. It is emphasized that education helps «to enter into life» and to adapt a person in it. But to be a specific adapter, education should be adapted to the realities of life, its needs, which is especially important in adult education. It is theoretically proved that while incorporation into educational processes for different categories of adults the necessity of adaptation arises: psychological (motivational), organizational-and-purposeful, content, technological, control-and-evolutional. It is investigated that the necessity of multilateral adaptation brought to life the concepts of «adaptive school» and «adaptive education». Basic functions, principles, technologies and factors of activization of educational-and-subjective activity of an adult are represented. It is emphasized that adaptive education allows not only to adapt the learning process to the student, but also to ensure active involvement of the subject of study to designing of adaptive educational environment, to develop individual educational route.

Originality. Specific features of adaptive education of the grown man as a subject of educational process there is an awareness of itself as independent personality. With the help of education the grown man must learn to work out the vitally important problems and arrive at concrete aims; aspiring to the self-education, self-government, directed education is a style of modern life.

Conclusion. On the basis of realizable analysis can assert that systems on the basis of which lies the principle of adaptive education are directed on the construction of individual educational strategies, provide the psychological correction of stereotype of action of personality, its thought, and mechanism of self-realization.

Functioning of the adaptive systems of adult education is foreseen by the use of ontological approach which requires presentation of information in a suitable for the automatic working form. On the basis of intellectual adaptive educational systems laid recommendation approach which foresees the successful choice of educational strategy on the basis of phase of designing and phase of recommendations.

Keywords: *adult education, adaptation, adaptive education, adaptive school, mobile competence, adapter, self-training, self-education, adaptive technology.*

УДК 378.112:347.211: 371.14

Ісаєнко О.В., здобувач Інституту педагогіки
НАПН України

СТАН ДОСЛІДЖЕНОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ І ПРАКТИКИ В УМОВАХ РОЗВИНЕНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Проаналізовано стан дослідженості захисту прав науково-педагогічних працівників на об'єкти інтелектуальної власності як управлінської проблеми педагогічної науки і практики в умовах розвиненого інформаційного середовища. Обґрунтовано і доведено, що правовий захист громадян України в будь-якій галузі їхньої продуктивної діяльності наразі є одним із важливих напрямів діяльності держави, яка несе обов'язки щодо створення умов для повного здійснення громадянами